EH
12/12/25

Ministerie van Financiën

TER BESLISSING
Aan
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane

Fiscale Zaken
DB&T en AFP

Persoonsgegevens

nota

Modernisering forfaits in de schenk- en erfbelasting gebaseerd op de rente en levensverwachting

Datum
18 november 2025
Notanummer
2025-0000482579
Bijlagen
zes

Aanleiding

Uw ambtsvoorganger heeft in zijn Kamerbrief van 5 februari 2025 aangegeven de conclusie van het rapport van Deloitte te delen dat het aan te raden is om de forfaits in de schenk- en erfbelasting die zijn gebaseerd op de levensverwachting en rente te moderniseren (hierna de forfaits). Hierbij ontvangt u de door hem toegezegde vervolgbrief met daarin een ambtelijk uitgewerkt moderniseringsvoorstel van de forfaits.

Beslispunten

1. Gaat u akkoord met de bijgevoegde brief aan de Tweede Kamer die uw voorstel bevat tot modernisering van de forfaits in de schenk- en erfbelasting die zijn gebaseerd op de levensverwachting en rente? Zo ja, dan verzoeken wij u deze brief aan de Tweede Kamer te tekenen.
2. Gaat u akkoord met het verzenden van een afschrift van die brief aan de Eerste Kamer? Zo ja, dan verzoeken wij u deze brief aan de Eerste Kamer te tekenen.
3. Gaat u akkoord met actieve openbaarmaking van de nu voorliggende nota, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's? Omlijnde delen worden voorafgaand aan openbaarmaking onzichtbaar gemaakt.

Akkoord
Akkoord
Akkoord

Kernpunten

- De forfaits worden in de schenk- en erfbelasting gebruikt om de contante waarde van een vruchtgebruik, van beperkte rechten en van rechten op en verplichtingen tot periodieke uitkeringen op doelmatige wijze te bepalen. De forfaits zijn sinds 1980 niet meer aangepast en sindsdien is de rente gedaald en de levensverwachtingen zijn toegenomen. Modernisering van de forfaits is in die zin een majeure wijziging.
- In de brief is een ambtelijk uitgewerkt moderniseringsvoorstel opgenomen voor de forfaits, met een actualisatiemechanisme in de Successiewet 1956, met overgangsrecht en met als beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2028. Dit geeft ruim de tijd voor communicatie, voorbereiding van burgers en fiscaal dienstverleners en wetgevingsproces.
- De lastenrelevante budgettaire opbrengst wordt geraamd op € 115 miljoen. Bij een definitief besluit kan worden bezien hoe deze budgettaire gevolgen worden ingepast. Het overgrote deel van de opbrengst wordt gerealiseerd doordat de voorgestelde lagere rekenrente de fiscale voordelen van

estateplanning inperkt. Modernisering van de forfaits zorgt ervoor dat voor circa 11% van alle nalatenschappen de erfbelasting toeneemt, bij oftewel het overlijden van de eerste ouder vanaf 2028 dan wel het overlijden van de tweede ouder vanaf 2028.[1]

- Er heeft een eerste IV-inschatting plaatsgevonden naar de impact van het aanpassen van de huidige rekenforfaits. De modernisering van de forfaits, een normenaanpassing en een staffelaanpassing, zijn op basis van een eerste inschatting uitvoerbaar per 1 januari 2028. Voor de aanpassing van de normen, mits de parameterwaarden op 1 december 2027 bekend zijn. Een aanpassing van de staffels is een structuuraanpassing, die op dit moment per 1 januari 2028 uitvoerbaar is, mits de specificaties voor de structuuraanpassing op 1 maart 2027 bekend zijn.
- Te zijner tijd zal een uitvoeringstoets moeten worden uitgevoerd ten aanzien van het aanpassen van de huidige rekenforfaits om een concreter beeld te krijgen van de benodigde capaciteit en de gevolgen voor verschillende aspecten van de uitvoering (zoals fraudebestendigheid en handhaafbaarheid).

Toelichting

- De forfaits zijn sinds 1980 niet meer aangepast en zijn toe aan modernisatie, omdat de rente sindsdien is gedaald en de levensverwachtingen zijn toegenomen (zie figuur 1).

Figuur 1 Rente is sinds 1980 flink gedaald (links) en de levensverwachting toegenomen (rechts)

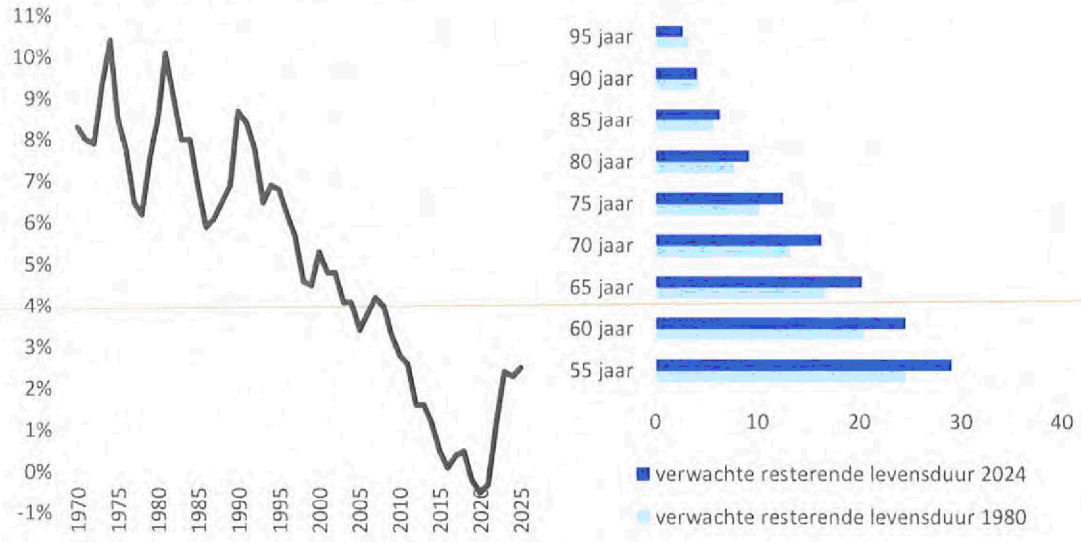

Bron: Centraal Planbureau (links), Centraal Bureau voor de Statistiek (rechts). De lange risicovrije rente betreft de rente op Duitse staatsobligaties met een looptijd van 10 jaar.

- De belangrijkste toepassingen van de forfaits binnen de schenk- en erfbelasting zijn die bij de waardering van onderbedelingsvorderingen en het vaststellen van de rente op papieren schenkingen. Als een ouder overlijdt met achterlating van een partner en een of meer kinderen, is de wettelijke

[1] Met het eerste overlijden wordt het moment van overlijden van de eerststervende ouder/partner bedoeld, en met het tweede overlijden het moment van overlijden van de langstlevende partner.

verdeling van toepassing (tenzij de erflater daarvan in een testament is afgeweken) met als gevolg dat de kinderen een vordering op de langstlevende erven (onderbedelingsvordering). Deze vordering is in beginsel pas bij overlijden van de langstlevende opeisbaar. De waarde van deze vordering wordt bij forfait vastgesteld en hangt af van de (statistische) resterende levensduur van de langstlevende en van de vraag of de langstlevende rente is verschuldigd over de vordering. Indien de langstlevende geen rente is verschuldigd, verkrijgt hij een (fictief) vruchtgebruik van de overbedelingsschuld.[2] Dat fictieve vruchtgebruik drukt de waarde van de verkrijging van het kind en daarmee de door het kind te betalen erfbelasting.[3] De langstlevende verkrijgt voor de erfbelasting geen (fictief) vruchtgebruik als hij of zij een rentepercentage is verschuldigd dat gelijk is aan 6%.

- Of er sprake is van een rentevergoeding door de langstlevende kan een groot verschil maken voor de verschuldigde erfbelasting bij het eerste overlijden én bij het overlijden van de langstlevende. Rentedragende onderbedelings-vorderingen zijn namelijk een manier om de nalatenschap van de langstlevende te verkleinen aangezien de rente die niet tijdens het leven is betaald, een schuld in de nalatenschap van de langstlevende vormt en op die manier de erfbelasting drukt. Hoe hoger de rente, des te groter het drukkend effect. In de praktijk wordt vaak door vermogenden gekozen voor een renteovereenkomst.
- Daarnaast vormt de rekenrente van 6% een normrente bij de 'papieren schenkingen' en bij onzakelijke leningen. Papieren schenkingen komen regelmatig voor en zijn een manier om bij leven illiquide vermogen – zoals overwaarde op de eigen woning – te schenken en zo de progressie binnen de schenk- en erfbelasting te beperken. Een onzakelijke lening is een lening die een zodanig debiteurenrisico draagt dat onafhankelijke derden de lening niet zouden verstrekken, ongeacht welke rente zou worden vergoed. In de brief wordt voorgesteld om de geactualiseerde rekenrente ook van toepassing te laten zijn voor papieren schenkingen. Voor de onzakelijke leningen wordt voorgesteld om deze uit te sluiten van de toepassing van het forfait. Er zal bekeken worden welke waarderingswijze het meest geschikt is voor deze schenkingen. In bijlage 1 wordt dieper op papieren schenkingen en onzakelijke leningen ingegaan.
- Het voorstel is vast te houden aan de huidige praktijk om met behulp van een forfait de contante waarde van een genotsrecht of periodieke uitkering te bepalen. Het alternatief waarin aan iedere belastingplichtige gevraagd wordt om zelf een actuariële berekening te maken zou erg belastend zijn voor de praktijk, zowel voor de belastingplichtige als voor de Belastingdienst. De forfaits zorgen voor een doelmatige belastinginning. Wel is een duidelijke onderbouwing van de hoogte van forfaits en het actueel houden van de forfaits noodzakelijk. Daarmee wordt bijgedragen aan de rechtvaardigheid en effectiviteit van de forfaits.
- Het is dus wenselijk de forfaits te moderniseren. Ambtelijk zijn analyses uitgevoerd met als basis het rapport van Deloitte voor de wijze waarop modernisering het beste kan plaatsvinden (zie bijlage 2 voor een nadere toelichting op het moderniseringsvoorstel).
- Kort samengevat wordt voorgesteld om:

[2] HR 11 juli 1989, ECLI:NL:HR:1989:ZC4084.
[3] De over de onderbedelingsvordering van de kinderen verschuldigde erfbelasting komt voor rekening van de langstlevende (artikel 4:14, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek).

- de verwachte resterende levensduur te baseren op de prognosetafels van het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG) en uit te gaan van een sekseneutrale levensverwachting.
- voor de rekenrente uit te gaan van de risicovrije rente die hoort bij een looptijd van negen jaar[4];
- de forfaits in de Successiewet 1956 op te nemen inclusief een automatisch actualisatiemechanisme;
- inwerkingtreding van deze aanpassing per 1 januari 2028;
- overgangsrecht op te nemen zodat indien het overlijden van de eerste ouder heeft plaatsgevonden voordat de gemoderniseerde forfaits zijn ingevoerd (lees: vóór 1 januari 2028), de nieuwe rekenrente bij het overlijden van de langstlevende niet van toepassing is.
- geen onderscheid maken tussen vruchtgebruik met en zonder verterings- en vervreemdingsbevoegdheid (een nadere analyse hiervan is uitgewerkt in bijlage 4).

- De forfaits worden met dit voorstel voor de eerste keer sinds 1980 gemoderniseerd en het voorstel is in die zin een majeure wijziging. Daarom stelt u voor beide Kamers ruimschoots de gelegenheid te geven om op dit voorstel te reflecteren. Een toekomstig kabinet kan in 2026 wetgeving voorbereiden (conceptwetgeving 2e kwartaal in internetconsultatie en in 4e kwartaal naar de Afdeling Advisering van de Raad van State), die in 2027 door beide Kamers kan worden behandeld met als beoogde inwerkingtredingsdatum 1 januari 2028.
- Wat de uitvoering betreft: er heeft een eerste IV-inschatting plaatsgevonden naar de impact van het aanpassen van de huidige rekenforfaits. De modernisering van de forfaits (aanpassing normen) is op basis van eerste inschatting uitvoerbaar per 1 januari 2028. Te zijner tijd zal een uitvoeringstoets moeten worden uitgevoerd ten aanzien van het aanpassen van de huidige rekenforfaits om een concreter beeld te krijgen van de benodigde capaciteit en de gevolgen voor verschillende aspecten van de uitvoering (zoals fraudebestendigheid en handhaafbaarheid).
- Modernisering van de forfaits zorgt ervoor dat voor circa 11% van alle nalatenschappen de erfbelasting toeneemt, bij oftewel het eerste dan wel het tweede overlijden.[5] Naar verwachting bedraagt de mediane stijging van de belastingdruk binnen deze groep 0,6 procentpunt bij het eerste overlijden en 1,2 procentpunt bij het tweede overlijden. De budgettaire opbrengst op transactiebasis wordt geraamd op € 196 miljoen. Het overgrote deel van deze opbrengst wordt gerealiseerd doordat de voorgestelde lagere rekenrente de fiscale voordelen van estate planning inperkt. Bij rentedragende vorderingen kan na modernisering minder rente worden bijgeschreven op de vorderingen van de kinderen op de langstlevende partner. Hierdoor vallen de verkrijgingen uit de nalatenschap van de langstlevende partner hoger uit (nalatenschap wordt minder sterk 'uitgehold'). De opbrengsten treden pas op bij het overlijden van de langstlevende. Om die reden kent de budgettaire opbrengst op transactiebasis van € 196 miljoen een langdurige ingroei. Een uitgebreidere toelichting op de budgettaire effecten is te vinden bijlage 3.

[4] De huidige raming van de rekenrente per 1 januari 2028 is 3% en zal vóór de invoering van de modernisering van de forfaits nog moeten worden geactualiseerd, net als de levensverwachting.
[5] Met het eerste overlijden wordt het moment van overlijden van de eerststervende ouder/partner bedoeld, en met het tweede overlijden het moment van overlijden van de langstlevende partner.

- Daarnaast kan er bij schenkingen op papier jaarlijks minder vermogen onbelast worden overdragen in de vorm van jaarlijkse rentebetalingen. De hoogte van de maximale rente die men in rekening mag brengen daalt namelijk na modernisering. Dit vermogen wordt naar verwachting in de nalatenschap betrokken waarover erfbelasting verschuldigd is.

Tabel 1 budgettair effect (transactiebasis, mln euro, + is saldoverbeterend)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelings-vorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelings-vorderingen	0	0	0	0	2	133	2067
Papieren schenkingen	18	11	12	14	16	51	2074
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	18	22	24	26	30	196	2074

- De budgettaire gevolgen van de modernisering moeten bij een definitief besluit worden ingepast in het inkomstenkader. De forfaits zijn lange tijd niet gemoderniseerd. Door de forfaits nu wel in lijn te brengen en te houden met de economische actualiteit wijzigt het staand beleid. Toekomstige jaarlijkse actualisaties zijn niet lastenrelevant, omdat deze voortvloeien uit de huidige keuze om de forfaits consequent in lijn te brengen met de economische actualiteit. Bij het bepalen van het lastenrelevante effect is voor papieren schenkingen en rentedragende onderbedelingsvorderingen vanwege intertemporele effecten een vlakke reeks met dezelfde netto-contante-waarde opgesteld (tabel 2).

Tabel 2 lastenrelevant effect (mln euro)

	2027	2028	2029	2030	2031	Struc.	Struc. in
Renteloze onderbedelings-vorderingen	0	20	20	20	20	20	2028
Rentedragende onderbedelings-vorderingen	0	97	97	97	97	97	2028
Papieren schenkingen	0	37	37	37	37	37	2028
Overige toepassingen	0	-8	-8	-8	-8	-8	2028
TOTAAL	0	146	146	146	146	146	2028

- Het relatief beperkte aantal nalatenschappen dat door modernisering te maken krijgt met een stijging van de erfbelasting (naar schatting 11%) komt doordat in veel gevallen de erfrechtelijke verkrijgingen lager zijn dan de vrijstellingen van erfbelasting.

Communicatie
Uw woordvoerder is aangehaakt. Er wordt proactieve communicatie voorbereid voor de verzending van de brief.

Politiek/bestuurlijke context

Naar verwachting zal er vanuit de media en politiek grote belangstelling zijn voor de in deze brief voorgestelde modernisering van de forfaits in de schenk- en erfbelasting en met name de mogelijke gevolgen voor de te betalen erfbelasting. De daadwerkelijke implementatie van het voorstel zal plaatsvinden door wijziging van de Successiewet 1956 per 1 januari 2028 waarbij overgangsrecht zal gelden.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.